

**Stanowisko Rządu Polskiego do Zielonej Księgi ws.
reformy Wspólnej Polityki Rybackiej.**

CEL DOKUMENTU

W dniu 22 kwietnia 2009 r. Komisja przedstawiła Zieloną Księgę „*Reforma wspólnej polityki rybackiej*”, która zawiera ocenę wyników ostatniego przeglądu WPRyb ze strony Komisji Europejskiej, propozycje zmian w WPRyb, a także 68 szczegółowych pytań dotyczących m.in. podstawowych zasad WPRyb, nowego sformułowania celów WPRyb i decentralizacji procesu decyzyjnego w ramach WPRyb, a także finansowania sektora.

Celem Zielonej Księgi jest zainicjowanie debaty społecznej oraz zebranie opinii na temat przyszłości WPRyb. W ramach Zielonej Księgi Komisja Europejska zaprosiła do dyskusji prowadzonej dotychczas głównie w gronie państw członkowskich również środowisko rybackie i wszystkie pozostałe zainteresowane strony. Opinie mogą być przekazywane do dnia 31 grudnia 2009 r.

Wspólna Polityka Rybacka w obecnej formie nie odpowiada na wyzwania związane m.in. z występowaniem takich problemów, jak: przełowienie, nadmierna zdolność połowowa floty, ogromne dotacje na restrukturyzację floty, niski stopień elastyczności gospodarczych sektora oraz spadek ilości ryb łowionych przez europejskich rybaków. Niezbędna jest gruntowna przemiana polityki morskiej. Całościowa i zasadnicza reforma wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) oraz ponowna mobilizacja sektora rybołówstwa mogą w rezultacie spowodować zasadnicze zmiany, które są konieczne, aby odwrócić bieżące negatywne tendencje.

Zielona Księga ws. reformy Wspólnej Polityki Rybackiej w sposób rzetelny dokonuje oceny dotychczasowej WPRyb oraz określa obszary wymagające zmiany lub poprawy.

Dokument identyfikuje pięć strukturalnych wad dotychczasowej polityki Rybołówstwa takich jak:

- Problem nadmiernej zdolności połowowej floty (floty są zbyt duże w stosunku do dostępnych zasobów);
- Nieprecyzyjne określone cele polityki, których skutkiem są niedostatecznie ukierunkowane decyzje i proces wdrażania;
- Funkcjonowanie systemu decyzyjnego sprzyjającego krótkoterminowej perspektywie;
- Ramy polityki, które nie nakładają się w wystarczającym stopniu odpowiedzialności na sektor;
- Brak woli politycznej, aby zapewnić przestrzeganie przepisów, a przy tym rzadkie ich przestrzeganie przez sektor.

oraz wskazuje na różne możliwe rozwiązania istniejących wad obecnej polityki rybołówstwa.

Zielona Księga ws. reformy Wspólnej Polityki Rybackiej podkreśla, że sektor rybołówstwa ma podstawowe znaczenie jako źródło żywności dla obywateli Europy oraz jako źródło dochodów w europejskich strefach przybrzeżnych. Zatem zagwarantowanie jego przyszłości jest i musi pozostać ważnym celem politycznym Unii Europejskiej. Ponadto, rybołówstwo w ogromnym stopniu jest uzależnione od dostępu do przestrzeni morskiej i zdrowych ekosystemów morskich. Wzrasta również konkurencja w zakresie dostępu do przestrzeni morskiej, z uwagi na coraz większe wykorzystywanie mórz i wybrzeży przez różnych użytkowników. Zmiana sposobu myślenia o WPRyb wymaga nowego spojrzenia na nią w szerszym kontekście, do czego zmierza zintegrowana polityka morska (*Integrated Maritime Policy – IMP*), dla której podstawę w zakresie ochrony środowiska stanowi ramowa dyrektywa w sprawie strategii morskiej.

Wraz ze wzrostem świadomości na temat pierwszorzędного znaczenia mórz i oceanów rośnie potrzeba ich ochrony i eksploatacji w sposób zrównoważony. Rosnące obawy o bezpieczeństwo zaopatrzenia w żywność w UE i na świecie sprawiają, że coraz ważniejsze jest odpowiedzialne zarządzanie zasobami naturalnymi i ich eksploatacja w taki sposób, by zapewnić korzystanie z nich w przyszłości. Wiele środowisk, w tym konsumenci, sektory przetwórstwa i handlu detalicznego coraz częściej podzielają powyższe obawy, stąd konieczne jest zapewnienie w ramach zreformowanej WPRyB, by produkty rybne zostały pozyskane w wyniku dobrze zarządzanych, zrównoważonych połowów.

Działalność połowowa w Europie niewątpliwie musi opierać się na racjonalnych zasadach gospodarczych. Floty rybackie muszą stać się bardziej elastyczne w sensie gospodarczym oraz przystosować do zmian, jakie nastąpiły w środowisku naturalnym oraz na rynkach.

Zgodnie z Traktatami UE zarządzanie rybołówstwem jest jedną z tych dziedzin, które leżą w wyłącznych kompetencjach Wspólnoty. Państwa Unii Europejskiej wspólnie korzystają z ekosystemów morskich, od których zależy nasz sektor rybołówstwa. Działalność jednej floty wywiera zatem bezpośredni wpływ na przyszłe możliwości połowowe innych flot eksploatujących te same stada ryb i te same ekosystemy. Również handel produktami rybołówstwa jest wysoce zintegrowany.

Reforma WPRyB ma stanowić odpowiedź na obecne problemy i obawy związane z unijnym rybołówstwem. Natomiast założeniem Zielonej Księgi jest zainicjowanie dyskusji na temat reform, w wyniku których Komisja otrzyma informacje zwrotne i wskazówki dotyczące prowadzonych przez nią prac.

Po zakończeniu debaty publicznej nad Zieloną Księgą i jej podsumowaniu na początku 2010 r., Planuje się przygotowanie oceny oddziaływania projektowanej reformy. Kolejnym krokiem ku reformie WPRyB będzie przygotowanie wstępnej propozycji na początku 2011 r. Finalne zatwierdzenie zreformowanej WPRyB powinno odbyć się w drugiej połowie 2011 r., tak aby weszła ona w życie na początku 2012 r.

STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej wyraża ogólne poparcie dla wniosku ZIELONA KSIĘGA: Reforma wspólnej polityki rybołówstwa i z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęty proces reformy WPRyB mając nadzieję, że reforma ta będzie stanowić gruntowną przemianę dotychczasowej nieefektywnej europejskiej polityki rybackiej.

Rozwiązywanie głęboko zakorzonego problemu nadmiernej zdolności połowowej floty

- Czy zdolność połowowa powinna być ograniczana za pomocą przepisów prawnych? Jeśli tak, to w jaki sposób?
- Czy odpowiednim rozwiązaniem może być fundusz jednorazowych premii za złomowanie?
- Czy można w większym stopniu wykorzystać przekazywalne prawa (indywidualne lub grupowe) w celu wspierania procesu ograniczania zdolności połowowej dużych flot, a jeśli tak, to jak można by dokonać takiej zmiany? Jakiego rodzaju klauzule ochronne należałoby wprowadzić, gdyby ten system miał zostać wdrożony? Czy można zastosować inne środki, które miałyby taki

sam skutek?

- Czy decyzje w tych sprawach powinny podejmować państwa członkowskie, czy też konieczne są wspólne normy obejmujące poszczególne regiony morskie lub całą UE?

Rząd RP uważa, zgodnie z przekonaniem KE, że nadmierna zdolność połowowa jest podstawowym problemem WPRyb. Ograniczenia zdolności połowowej powinny być możliwe poprzez wprowadzenie, za pomocą krajowych przepisów prawnych, odpowiednich mechanizmów rynkowych, na przykład systemu Indywidualnych Kwot Zbywalnych (ITQ). System ten, jak pokazują doświadczenia innych krajów, powinien przyczynić się do zwiększenia wydajności ekonomicznej sektora i przestrzegania prawa, poprzez umożliwienie zbywania praw połowowych i zwiększenie możliwości długoterminowego planowania połowów. Z tego procesu powinno być wyłączone rybołówstwo przybrzeżne, które powinno być szczególnie chronione. Ponadto, konieczne jest wprowadzenie odpowiednich mechanizmów kontrolnych i ograniczeń, które zapobiegą zbytnej kumulacji ITQ w rękach dużych przedsiębiorców. Przy wprowadzeniu systemu ITQ niezbędne byłoby również zapewnienie wymogu przejrzystości rozwiązań alokacyjnych stosowanych na poziomie krajowym.

Należy jednocześnie podkreślić, że już obecnie istnieją narzędzia pozwalające na rozwiązywanie, a przynajmniej łagodzenie skutków problemu nadmiernej zdolności połowowej przez państwa członkowskie w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego. Fundusz jednorazowych premii za złomowanie może być efektywnym rozwiązaniem prowadzącym do ograniczenia zdolności połowowych. Z praktycznych doświadczeń krajowych wynika, że możliwe jest osiągnięcie, poprzez premiowanie złomowania, znaczącego postępu w dostosowywaniu wielkości floty do dostępności i dynamiki stanu zasobów.

Zdaniem Rządu RP, rozwiązania polityczne powinny dążyć w kierunku zapewnienia większej elastyczności i konkurencyjności sektora poprzez dywersyfikację floty unijnej i rozwój technologii przetwórstwa.

Ponadto, aby zlikwidować nadmierny potencjał połowowy floty należy określić jaka jest jej optymalna zdolność połowowa. W tym celu niezbędne jest dążenie do uzyskania dokładniejszej niż obecnie oceny zasobów i dynamiki ich zmian, poprzez zagwarantowanie odpowiednich środków na zbiór danych rybackich i ich przetwarzanie w znacznie krótszym czasie, aby ocena zasobów dokonywana była w sposób ciągły i odzwierciedlała bieżącą sytuację.

Państwom członkowskim należy umożliwić większą swobodę w zakresie decydowania o procesie złomowania i rozbudowy tych segmentów floty, które w przyszłości będą w stanie realizować nowe wyzwania. Chodzi o polityczne, prawne i ekonomiczne zapewnienie możliwości wykorzystania posiadanych przez część państw członkowskich doświadczeń połowowych i wiedzy techniczno-technologicznej na tych akwenach, gdzie nie przyniesie to uszczerbku rybołówstwu wewnątrz UE.

Zachęcanie sektora do bardziej czynnego udziału w realizacji WPRyb, decentralizacja procesu decyzyjnego

- W jaki sposób można by przekazać część obowiązków sektorowi, tak aby cieszył

się on większą swobodą i nadal przyczyniał się do realizacji celów WPRyb?

- Jakie byłyby najlepsze ramy organizacyjne dla sektora połowowego, w których przejąłby on odpowiedzialność za samo zarządzanie? Czy należy przekształcić OP w organy, za pomocą których sektor przejmuje odpowiedzialność za procesy zarządzania? W jaki sposób zagwarantować reprezentatywność OP?
- Nakładając na sektor więcej obowiązków, jak możemy realizować zasady lepszego zarządzania i proporcjonalności, a jednocześnie przyczynić się do utrzymania konkurencyjności sektora?
- Czy zdecentralizowane podejmowanie decyzji w kwestiach technicznych to dobry pomysł? Jaki wariant decentralizacji podejmowania decyzji technicznych i wykonawczych byłby najkorzystniejszy? Czy możliwe byłoby przekazanie decyzji wykonawczych władzom krajowym lub regionalnym w ramach wspólnotowego prawodawstwa określającego zasady? Jakie mogą się z tym wiązać zagrożenia dla systemu kontroli i egzekwowania założeń polityki i jak można im zapobiec?
- Jak można by wzmocnić znaczenie zainteresowanych stron jako doradców w procesie decyzyjnym? W jaki sposób ACFA i regionalne komitety doradcze mogłyby się przystosować do proponowanego podejścia opartego na rozwiązaniach regionalnych?

Rząd RP popiera dążenie do decentralizacji i większej regionalizacji procesu decyzyjnego, a także szerszego włączenia zainteresowanych środowisk w ten proces. Powinno ono spowodować zwiększenie zaangażowania rybaków w wypracowywanie szczegółowych przepisów, co zwiększy zaufanie pomiędzy środowiskami rybackimi, a instytucjami zarządzającymi rybołówstwem. Należy podkreślić, że sposób zarządzania zależy od specyfiki rybołówstwa, dlatego racjonalna regionalizacja jest potrzebna. Inny też powinien być sposób zarządzania w rybołówstwie przybrzeżnym a inny w rybołówstwie na otwartym morzu. W tym kontekście, Polska popiera zwiększenie kompetencji poszczególnych Regionalnych Komitetów Doradczych - RACs i dążenie do przeniesienia większej ilości decyzji wdrażających na poziom regionalny. ICES mógłby dostarczać bezpośrednio do RAC porady w zakresie ustanawiania TAC, oraz ich różne scenariusze decyzyjne. Następnie RAC mógłby dyskutować te porady z administracją rybacką i przygotowywać propozycję dla Rady w formie porady regionalnej. Rybacy mają istotną wiedzę o zasobach morza, którą należałoby wykorzystać. Takie działania jak zwiększanie selektywności, zapobieganie odrzutom mogło by być efektywnie realizowane poprzez RAC. Rola każdego RAC powinna być dostosowana do indywidualnych charakterystyk poszczególnych regionów morskich.

Jednocześnie, kluczowe jest zachowanie jednakowego wdrażania zasad WPRyb. przez wszystkie państwa członkowskie (*level-playing field*). Kluczowe znaczenie w udanym wdrożeniu tej koncepcji będą mieć parametry uzgodnionego systemu podejmowania decyzji, a szczególnie relacja gremiów regionalnych z obecnymi gremiami decyzyjnymi w Brukseli, np. z komitologią. Należałoby stworzyć platformę uzgadniania stanowiska pomiędzy RAC a administracją rybacką Państw Członkowskich regionu, a następnie przekazywanie go do KE. Działanie to zwiększyłoby przejrzystość podejmowania decyzji i zwiększenie odpowiedzialności przemysłu za ich wdrażanie. Konieczne jest zwiększenie roli Organizacji Producentów, które powinny mieć możliwość zarządzania kwotami własnymi członków, natomiast nie należy, na obecnym etapie, powierzać Organizacjom Producentów samo zarządzania zasobami w szerszym, narodowym kontekście.

Precyzowanie celów polityki

- W jaki sposób można jasno określić cele związane z ekologicznym, ekonomicznym i społecznym zrównoważonym rozwojem i ich hierarchię ważności aby stanowiły wytyczne w perspektywie krótkoterminowej a w długoterminowej zapewniały rybołówstwu zrównoważony charakter i rentowność?
- W jaki sposób można zdefiniować wskaźniki i cele związane z realizacją założeń polityki, aby stanowiły one konkretne wytyczne dla procesów decyzyjnych i odpowiedzialności poszczególnych podmiotów? Jakiego rodzaju rami czasowe należy przewidzieć dla realizacji poszczególnych celów?

Rząd RP stoi na stanowisku, iż obecne sformułowanie celów WPRyb jest zbyt ogólne. Konieczne jest bardziej precyzyjne ich określenie. Podstawowe cele Wspólnej Polityki Rybackiej powinny się odnosić do celów ekologicznych (uzyskanie „zdrowych” i odnawialnych populacji ryb) i powinny być to cele nadrzędne nad wszystkimi innymi np. społeczno-ekonomicznymi. Cele ekologiczne, zasadniczo powinny stanowić podstawę do budowania celów ekonomicznych i społecznych. Cele ekologiczne powinny być zgodne z celami zawartymi w Ramowej Dyrektywie ws. Strategii Morskiej, które definiują dobry stan środowiska morskiego. Podstawowym celem ekologicznym reformy powinna pozostać odbudowa i zrównoważone wykorzystanie zasobów wodnych, ale z silniejszym niż dotąd uwzględnieniem perspektywy wieloletniej. Kontekst wieloletni jest korzystny zarówno z ekonomicznego jak i biologicznego punktu widzenia – daje on większą pewność doradztwa naukowego jak i jaśniejsze perspektywy makroekonomiczne dla sektora. W dłuższym okresie zanika również wrażenie konfliktu pomiędzy celami społeczno-ekonomicznymi, a biologiczno-środowiskowymi polityki rybackiej.

Ze względu na zależność celów ekonomicznych i społecznych od ekologicznych, rami czasowe dla uzyskania celów ekologicznych powinny być najkrótsze.

Względna stabilność oraz dostęp do połowów przybrzeżnych

- Jak można zmienić zasadę względnej stabilności, aby lepiej przyczynić się do realizacji celów WPRyb? Czy należy z niej zrezygnować, a jeżeli nie, czy powinna być ona bardziej elastyczna? Jeśli tak, to w jaki sposób? Jak można wprowadzić rozwiązania alternatywne?

Zdaniem Rządu RP zasada relatywnej stabilności, odnosząca się do praw historycznych oraz stosowana w podziale możliwości połowowych pomiędzy państwami członkowskimi musi zostać utrzymana. Państwa członkowskie powinny mieć również swobodę regulowania zasad dostępu do alokowanych zasobów.

Polityka strukturalna i wsparcie finansowe ze środków publicznych

- Jakimi priorytetami należy się w przyszłości kierować przy przyznawaniu wsparcia ze środków publicznych i dlaczego? Jakich zmian sektor nie jest w stanie sam wprowadzić, co wymaga wsparcia ze środków publicznych?
- Jak można zmienić ukierunkowanie zasobów finansowych UE, aby wspierać innowację i dostosowanie do nowych działań politycznych i okoliczności? Czy którakolwiek z nowych dziedzin polityki wymaga finansowania? Czy wsparcie ze środków publicznych powinno koncentrować się na szczegółowych środkach przejściowych takich jak eliminacja odrzutów w sektorze połowowym?
- Czy pomoc ze środków publicznych powinna być stosowana w identyczny sposób do wszystkich sektorów (tj. łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego i rybołówstwa dalekomorskiego)? Czy Europejski Fundusz Rybacki nadal powinien rozróżniać regiony konwergencji i regiony nieobjęte celem konwergencji?

W zakresie polityki strukturalnej i publicznego wsparcia finansowego, Rząd RP stoi na stanowisku, że wsparcie publiczne na rzecz flot rybackich np. inwestycje na statkach, czy modernizacja – nie musi być równoznaczne ze zwiększeniem potencjału połowowego. Polska flota choć liczebna, charakteryzuje się znacznym stopniem wyeksploatowania, zaawansowanym wiekiem oraz wymaga inwestycji, szczególnie w zakresie dywersyfikacji możliwości połowowych. Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. flota polska została znacznie zredukowana z udziałem środków publicznych (ok. 40% floty) i w dalszym ciągu będzie redukowana. Należy jednak podkreślić, iż jednostki które pozostają czynne wymagają wspomnianych nakładów finansowych. Szczególnie dotyczy to poprawy jakości dostarczanych surowców. Mogą one zostać dokonane tylko ze znacznym udziałem publicznych środków wspólnotowych, jednak zawsze z poszanowaniem celów WPRyb. Konieczne jest zatem, zdaniem Rządu RP podtrzymanie wsparcia związanego z inwestycjami we flotę na rzecz poprawy jej stanu technicznego, pozwalającego na bardziej przyjazną żywym zasobom eksploatację. Ponadto, niewątpliwie, wsparcie ze środków publicznych szczegółowych środków przejściowych, takich jak eliminacja odrzutów, niezbędne jest do właściwego i efektywnego wdrażania celów reformy WPRyb.

Zdaniem Rządu RP, podział na regiony objęte i nieobjęte celem konwergencji powinien zostać utrzymany. Brak takiego rozróżnienia byłby zabiegiem niekorzystnym dla większości nowych członków UE, którzy przystąpili do Wspólnoty po reformie WPRyb w 2002 r., ale również dla niektórych państw starej unii w zakresie wybranych regionów. Utrzymanie tego podziału może i powinno być powiązane ze zwiększeniem decyzyjności na poziomie państw członkowskich w zakresie dostosowywania ich flot w zależności od regionalnych uwarunkowań i specyficznych potrzeb strukturalnych. Sama koncepcja porzucenia podejścia regionalnego opartego na zasadach konwergencji, bez podania żadnej alternatywy zapewniającej równe traktowanie państw członkowskich, stanowi bardzo poważne zagrożenie dla spójności i jednorodności polityki rybackiej UE. Jednocześnie, pomoc ze środków publicznych nie powinna być stosowana w identyczny sposób do tak odmiennych sektorów rybołówstwa jak rybołówstwo przybrzeżne i dalekomorskie. Konieczne jest przygotowanie bardziej szczegółowych zasad stosowania środków pomocowych biorąc pod uwagę zróżnicowany charakter poszczególnych rodzajów rybołówstwa.

W zakresie głównych priorytetów przyszłego wsparcia publicznego zdaniem Rządu RP, wsparciem publicznym powinny być objęte podmioty związane ściśle z sektorem

rybackim, tak by zapobiegać niekorzystnym zmianom strukturalnym towarzyszącym redukcji floty. Ważnym jest nie tylko wspieranie w ramach osi 4 dywersyfikacji zatrudnienia w sektorze rybackim, ale również podtrzymanie sektora rybołówstwa aby zapobiec jego zanikowi jako tradycyjnego zajęcia ludności obszarów od niego zależnych.

Handel i rynki - od połowu do konsumenta

- Jak można wykorzystać mechanizmy rynkowe aby wesprzeć rozwój połowów, które będą jednocześnie wydajne z punktu widzenia rynku i prowadzone w sposób gwarantujący zrównowazenie?
- W jaki sposób przyszła WPRyb może najlepiej wspierać inicjatywy na rzecz certyfikacji i oznakowania produktów?
- W jaki sposób można lepiej wesprzeć identyfikowalność i przejrzystość łańcucha produkcji?
- W jaki sposób UE może dążyć do tego, aby produkty rybołówstwa pochodziły z połowów zarządzanych w sposób zrównowazony, zapewniając wszystkim podmiotom równe warunki prowadzenia działalności?
- Jak ulepszyć pracę OP, aby dostosować produkcję do potrzeb rynku? Które nowe instrumenty polityczne zorientowane na rynek można wdrożyć poprzez OP? Jak rybacy mogą poprawić swoją pozycję w odniesieniu do przetwórstwa i dystrybucji?
- Jaka jest rola polityki handlowej w równowazeniu interesów producentów, konsumentów i europejskich stosunków z krajami prowadzącymi eksport?

Istotne jest wzmocnienie roli organizacji producentów w działaniach „od połowu do sprzedaży” dla lepszego zaspokajania oczekiwań konsumentów, uzyskiwania wysokiej jakości produktów rybnych oraz w rezultacie poprawy opłacalności sektora. Konieczna jest pełna identyfikowalność surowca przeznaczonego do produkcji. Jeżeli producent nie przekazuje informacji nt. identyfikowalności powinien zostać odnotowany. W zakresie sprawdzania jakości i identyfikowalności produktu powinno się wykorzystywać istniejące struktury np. w Polsce IJHARS, Inspekcję Weterynaryjną. Powinno się motywować rybaków aby sami dążyli do regulacji rynku poprzez organizacje producentów.

W ramach reformy WPRyb niezbędne jest również zwrócenie uwagi na konsumenta ryb i przetworów rybnych, a także zwiększenie roli promocji mającej na celu zwiększenie wielkości spożycia ryb oraz zapewnienie bezpieczeństwa żywności.

Optymalne wykorzystanie naszego rybołówstwa

- W jaki sposób należy opracowywać w ramach przyszłej WPRyb długoterminowe plany zarządzania dla wszystkich europejskich rodzajów rybołówstwa? Czy w przyszłej WPRyb plany zarządzania powinny dotyczyć raczej rodzajów rybołówstwa niż stad?
- Jaki powinien być podstawowy system zarządzania stosowany w odniesieniu do wspólnotowego rybołówstwa i do których rodzajów rybołówstwa powinien być stosowany? Ograniczenia połowów? Zarządzanie w oparciu o nakład połowowy?

Połączenie obu sposobów? Czy istnieją inne możliwości?

- Jakie jeszcze środki należałoby podjąć w celu wyeliminowania odrzutów w rybołówstwie UE? Czy zarządzanie oparte na przekazywalnych kwotach byłoby w tym kontekście przydatne?

Rząd RP uważa, że w chwili obecnej limity Całkowity Dozwolony Połów - TAC i kwoty powinny zostać utrzymane, ze stopniowym przechodzeniem na TAC określany w perspektywie wieloletniej. Nie należy obecnie wprowadzać zarządzania w oparciu o nakład połowowy. Pomocne w zarządzaniu może być natomiast wprowadzenie, na poziomie Państw Członkowskich i na podstawie ich suwerennych decyzji, Systemu Indywidualnych Kwot Zbywalnych wraz ze szczegółowo opisanymi zasadami jego funkcjonowania. Ponadto, przydatną metodą ograniczania połowów np. w miejscach tarlisk i wylęgu narybku, oraz w celu ochrony określonych stad ryb, powinno być wprowadzanie stałych lub czasowych stref zamkniętych dla rybołówstwa („Real Time Closures”), a także czasowych ograniczeń połowów.

Stosowanie odpowiednio selektywnych narzędzi oraz odpowiednie ograniczenia przestrzenne i czasowe przyczyniają się do ograniczenia odrzutów. Rząd RP popiera wprowadzenie zakazu odrzutu ryb mogących być legalnie wyładowywanych w porcie (tzw. high-gradingu), natomiast całkowita eliminacja odrzutów powinna być wprowadzana stopniowo i wymaga dyskusji na poziomie technicznym. W tym kontekście, ważne jest także dążenie do określenia śmiertelności uciekinierów z selektywnych narzędzi połowowych.

Wymiar zewnętrzny

- W jaki sposób UE może współpracować ze swoimi partnerami, aby działalność RMFO była bardziej skuteczna?
- W jaki sposób w ramach przyszłych międzynarodowych umów dotyczących połowów można realizować cele takie jak propagowanie inwestycji (tworzenie wspólnych przedsięwzięć, przekazywanie know-how i technologii, inwestycje i zarządzanie zdolnością połowową w sektorze połowowym), tworzenie miejsc pracy (na statkach rybackich, w portach, w sektorze przetwórczym) lub wspieranie dobrego zarządzania obszarami morskimi?
- Czy należy czynnie dążyć do integracji europejskich flot rybackich i interesów w krajach trzecich jako do jednego z celów wymiaru zewnętrznego WPRyb – w szczególności w celu wspierania rozwoju odnośnych krajów partnerskich?

W zakresie wymiaru zewnętrznego Rząd RP stoi na stanowisku iż należy dążyć do zwiększenia konkurencyjności produktów rybnych pochodzących z regionu Wspólnoty w odniesieniu do produktów pochodzących z krajów trzecich. Ponadto, niezbędne jest wykorzystanie roli handlu zagranicznego i innych form współpracy z krajami trzecimi w celu zapewnienia przestrzegania międzynarodowych zasad zrównoważonego i odpowiedzialnego rybołówstwa. Produkty pochodzące z krajów trzecich powinny spełniać równie wysokie standardy, między innymi dotyczące przestrzegania zasad zrównoważonego korzystania z zasobów ryb i legalnych połowów, co produkty pochodzące z obszaru Wspólnoty. Niezbędne

jest utrzymanie współfinansowania w ramach porozumień partnerskich oraz w ramach RFMOs w celu zapewnienia ekonomicznych warunków wykonywania rybołówstwa przez floty państw członkowskich poza wodami wspólnotowymi.

Istotne jest utrzymanie połowów unijnych w ramach umów z krajami trzecimi, będącymi ważnym źródłem zaopatrzenia w żywność zarówno dla rynku europejskiego jak i dla krajów rozwijających się. Skoncentrowane wsparcie powinno być skierowane w stronę tych krajów będących stronami umów, które zaangażowane są w działania na rzecz zrównoważonego rybołówstwa i realizują w tym względzie konkretne inwestycje. Proces negocjacyjny powinien obejmować know-how dostępne w sektorze, a działania Komisji Europejskiej w ramach negocjacji umów z krajami trzecimi powinny być oparte na mandacie każdorazowo uzgadnianym przez KE z państwami członkowskimi.

Ponadto, WPRyb powinna zawierać rozwiązania, które pozwolą na wykorzystanie obecnie nieużywanych praw historycznych państw członkowskich, w tym Polski poprzez np. elastyczność w rejestrowaniu statków w segmencie poza Północnym Atlantykiem.

Włączenie wspólnej polityki rybołówstwa do szerszego kontekstu polityki morskiej

- W jakich dziedzinach sektor połowowy ściśle wiąże się z innymi sektorami? W których dziedzinach niezbędna jest integracja w ramach ZPM (Zintegrowana Polityka Morska)?
- W jaki sposób przyszła WPRyb może przyczynić się do utrzymania dostępu dla połowów – prowadzonych zarówno przez floty rybackie jak i w ramach akwakultury – do przestrzeni morskiej, w ramach zintegrowanych ram planowania przestrzennego?
- W jaki sposób przyszła WPRyb może najlepiej zapewnić spójność z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej i jej wdrażaniem?

Rząd RP stoi na stanowisku, iż Zielona Księga w niewystarczającym stopniu kładzie nacisk na integrację przyszłej reformy Wspólnej Polityki Rybackiej z innymi politykami morskimi, a także z celami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (Ramowa Dyrektywa ws. Strategii Morskiej). Niezbędne jest zapewnienie zgodności celów reformy WPRyb z celami Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej w taki sposób, aby planowana reforma nie ograniczała możliwości osiągnięcia dobrego stanu środowiska morskiego do 2020 r. zgodnie z przedmiotową dyrektywą. WPRyb powinna dążyć do zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich oraz ciągłego ograniczania negatywnego wpływu rybołówstwa na ekosystemy morskie, poprzez ograniczanie wpływu na cenne przyrodniczo siedliska morskie oraz zmniejszanie przyłowu zagrożonych gatunków.

Ponadto, zdaniem Rządu RP przyszła WPRyb powinna odnosić się również do konieczności utrzymania trwałego dostępu do najlepszych łowisk oraz udostępniania przestrzeni morskiej dla akwakultury. W ramach reformy WPRyb konieczne jest zatem włączenie sektora rybołówstwa w ustalenia i działania na rzecz przyszłego zagospodarowania przestrzeni morskiej w ramach Zintegrowanej Polityki Morskiej UE (ZPM), w tym zwłaszcza części odnoszącej się do zintegrowanych ram planowania przestrzennego. Niezbędna jest

również integracja WPRyb z ZPM w ramach zagadnień dotyczących maksymalizacji jakości życia w obszarach przybrzeżnych, rozwoju turystyki związanej z morzem, zwiększania atrakcyjności obszarów przybrzeżnych jako miejsc pracy i życia.

Dla regionu Morza Bałtyckiego istotne jest również nawiązanie WPRyb do celów Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego powinna być dobrym przykładem zacieśniania współpracy regionalnej w ramach obszarów morskich UE. Poprawa współpracy w regionie powinna się odnosić również do takich zagadnień jak ochrona środowiska morskiego czy rybołówstwo. Strategia powinna mieć charakter otwarty. O ile bowiem jej zasięg geograficzny ogranicza się do państw członkowskich UE leżących nad Bałtykiem, to ze względu na fakt, że ma ona być prekursorem dla podobnych strategii, będzie stanowić punkt odniesienia dla innych makroregionów UE.

Wypracowanie kultury przestrzegania prawa

- Jak w krótko i średniookresowej perspektywie można usprawnić systemy zbierania danych, aby zapewnić spójność informacji dla celów egzekwowania przestrzegania przepisów?
- Które mechanizmy egzekwowania przepisów zapewniłyby wysoki poziom ich przestrzegania: scentralizowane (np. bezpośrednie działania Komisji, kontrole krajowe lub międzynarodowe) czy zdecentralizowane?
- Czy poparliby Państwo powiązanie skutecznego przestrzegania przepisów z obowiązkami w zakresie kontroli i dostępem do finansowania wspólnotowego?

Zdaniem Rządu RP rozwiązanie wprowadzone w ramach uzgodnionego w październiku 2009 r. projektu rozporządzenia Rady ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów Wspólnej Polityki Rybackiej wychodzi naprzeciw problemom w obszarze kontroli rybołówstwa, stawiając jednocześnie duże wyzwania państwom członkowskim. Stąd należy skupić się na efektywnym wdrażaniu nowo przyjętych regulacji, a decyzję o ewentualnym wprowadzeniu dalszych zmian oprzeć na ocenie wyników ich wdrażania.

Czy w celu ochrony łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego należy wprowadzić zróżnicowany system połowów?

- W jaki sposób można dostosować ogólną zdolność połowową floty z jednoczesnym uwzględnieniem społecznych obaw żywionych przez społeczności stref przybrzeżnych i szczególnej sytuacji małych i średnich przedsiębiorstw tego sektora?
- W jaki sposób zróżnicowany system zarządzania mógłby funkcjonować w praktyce?
- W jaki sposób należy zdefiniować związki łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego ze społecznościami stref przybrzeżnych?

Rząd Polski stoi na stanowisku, że rybołówstwo przybrzeżne powinno być zarządzane na poziomie regionalnym, przy uwzględnieniu regionalnej specyfiki i warunków przyrodniczych. Powinno również zostać objęte szczególną ochroną jako rybołówstwo zrównoważone, najbardziej związane z wieloletnią tradycją połowową i społecznościami przybrzeżnymi. W obszarze Morza Bałtyckiego, rybołówstwo przybrzeżne powinno dotyczyć jednostek do 8 metrów, przebywających na morzu nie dłużej niż 24 godziny. Rybołówstwo przybrzeżne powinno otrzymać odrębną część kwoty narodowej tzw. kwotę wspólną, która jest przeznaczona wyłącznie na potrzeby jednostek przybrzeżnych.

Naukowa podstawa działań politycznych

- W jaki sposób można stworzyć warunki sprzyjające badaniom naukowym wysokiej jakości w dziedzinie rybołówstwa, w tym w regionach, gdzie obecnie się ich nie prowadzi? Jak najlepiej zagwarantować dobrą koordynację programów badawczych w UE? Jak można zagwarantować dostępność zasobów i kształcenie młodych badaczy w tej dziedzinie?
- Jak najlepiej zabezpieczyć i wykorzystać dostępne zasoby, aby zapewnić odpowiednie opinie naukowe we właściwym terminie?
- W jaki sposób można lepiej wspierać zaangażowanie zainteresowanych stron w projekty badawcze i uwzględniać ich wiedzę w opiniach naukowych wydawanych na podstawie badań?

Rząd RP uważa, że konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków na ukierunkowane badania naukowe, służące interesom WPRyb. Wieloletnie Programy Zbioru Danych Rybackich są konieczne i winny być kontynuowane. Są one jednak badaniami standardowymi. Konieczne jest więc opracowywanie programu skoordynowanych badań naukowych o istotnym znaczeniu dla danego regionu. Winny one odpowiadać określonym celom WPRyb w danym regionie i być finansowane lub współfinansowane przez KE. Koordynacja badań winna odbywać się na poziomie kierownictwa instytutów naukowych. Celowym wydaje się również stworzenie systemu wymiany młodych naukowców mający na celu ich dalsze kształcenia, ale również poprawę w zakresie współpracy regionalnej.

Akwakultura

- Jaka rolę powinna odgrywać akwakultura w przyszłej WPRyb: czy należy ją włączyć do WPRyb jako jeden z podstawowych filarów posiadających szczegółowe cele i instrumenty, czy też pozostawić jej rozwój w gestii państw członkowskich? Jakie instrumenty są niezbędne do włączenia akwakultury do WPRyb?

Rząd RP jest żywo zainteresowany zrównoważonym rozwojem akwakultury, jako perspektywicznego i zwiększającego znaczenie sektora gospodarki. Sektor ten stanowi także alternatywę dla sektora połowów jako źródło wielu cennych gatunków ryb o dużej wartości jakościowej, smakowej i zdrowotnej. Ze względu na zróżnicowanie branży akwakultury, jej rozwój należy pozostawić w gestii państw członkowskich, przy zapewnieniu niezbędnego

wsparcia wspólnotowego. Istotne jest powiązanie celów i instrumentów WPRyb z celami Strategii rozwoju akwakultury.

Rząd RP oczekuje, że w kolejnej perspektywie budżetowej na lata 2014-2020 nastąpi rozszerzenie możliwości finansowania z udziałem funduszy europejskich. Zwiększone wsparcie powinno obejmować, obok projektów innowacyjnych i badań naukowych również tradycyjne, przyjazne środowisku formy akwakultury, a także zapewnić zainteresowanie młodych przedsiębiorców i rybaków tą branżą.

STANOWISKO PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

W dniu 4 maja 2009 r., wkrótce po przedstawieniu Zielonej Księgi ws. reformy Wspólnej Polityki Rybackiej przez Komisję Europejską, polska wersja tego dokumentu została rozesłana do partnerów społecznych, z jednoczesną prośbą o przedstawienie uwag oraz stanowiska do tego dokumentu.

Jednocześnie, w dniu 21 maja 2009 r. odbyło się w MRiRW wewnętrzne spotkanie administracji rybackiej poświęcone polskim priorytetom w zakresie przyszłej reformy Wspólnej Polityki Rybackiej oraz zaplanowaniu procesu konsultacyjnego Zielonej Księgi ws. reformy WPRyb ze środowiskiem rybackim.

W rezultacie, w dniu 7 lipca 2009 r. w Morskim Instytucie Rybackim w Gdyni, odbyło się pierwsze spotkanie konsultacyjne ze środowiskiem rybackim poświęcone planowanej reformie. Spotkanie dotyczyło głównie procesu decyzyjnego oraz dostosowania nakładu połowowego do zasobów poprzez wdrożenie systemu Indywidualnych Kwot Zbywalnych – ITQ. W spotkaniu wzięło udział ponad 40 uczestników reprezentujących organizacje rybackie, organizacje przetwórców, naukowców, organizacje pozarządowe oraz administrację rybacką. Podczas spotkania zaprezentowano również wstępne priorytety administracji rybackiej w odniesieniu do najważniejszych zagadnień w ramach planowanej reformy WPRyb.

Kolejne spotkanie ze środowiskiem rybackim poświęcone wszystkim najważniejszym dla Polski zagadnieniom w ramach planowanej reformy WPRyb takim jak nakład połowowy, zarządzanie zasobami w oparciu o ITQ, przyszła perspektywa finansowa, decentralizacja procesu decyzyjnego, redukcja odrzutów czy wymiar zewnętrzny, odbyło się również w Morskim Instytucie Rybackim w dniu 3 września 2009 r. W spotkaniu wzięło udział ponad 35 osób, głównie przedstawiciele organizacji producentów i przetwórców.

Oprócz opinii i sugestii zebranych podczas obu spotkań konsultacyjnych, otrzymaliśmy w wersji pisemnej opinię do Zielonej Księgi z następujących instytucji i organizacji:

- Zrzeszenie Rybaków Morskich – Organizacja Producentów;
- Związek Rybaków Polskich;
- Urząd Morski w Gdyni;
- Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Słupsku;
- Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie;
- Instytut Rybactwa Śródlądowego;
- Morski Instytut Rybacki;
- Akademia Morska w Szczecinie;
- Organizacja Greenpeace;

- Północno-Atlantycka Organizacja Producentów.

WNIOSKI

Przedstawiony dokument trafnie ocenia dotychczasowy kształt, cele i wyniki obecnej WPRyb, wskazując na ich daleką niedoskonałość.

Dokument trafnie również wskazuje na przyczyny niepowodzeń reformy WPRyb z 2002 r. oraz analizuje możliwości rozwiązania niekorzystnej sytuacji rybołówstwa w Europie.

Jednocześnie, przechodząc do lektury szczegółowego omówienia wyżej wymienionych kluczowych elementów trudno doszukać się jednoznacznych rozwiązań. Pytania i alternatywne propozycje wymagają dalszej dyskusji popartej twardymi danymi badań naukowych i symulacji ekonomicznych. W przeciwnym wypadku Wspólnota ryzykuje przegłosowaniem kolejnej wersji reformy, która nie rozwiąże nurtujących europejskie rybołówstwo problemów.